

MIVEL TÖLTI EGYETEMI-KOLLÉGIUMI IFJÚSÁGUNK AZ IDEJÉT?

(*Vizsgálódás a munkaerkölcs köréből, I.*)

A szocializmus megvalósításának egyik fontos feltétele az emberek tudatának és magatartásának átalakítása, a szocialista ember kiformalása. A cél nem valósítható meg, ha az emberek gondolkodásmódjában, erkölcsi tudatában, érzéseiben és magatartásában gyökeres változás nem következik be. Tehát döntő tényező az emberek szocialista erkölcsiségének kialakítása. Ezért az egész társadalom erkölcsi fejlődésében lényeges szerepet tölt be az ifjúság erkölcsi nevelése.

Széleskörű kutatómunka foglalkozik az általános iskolai és középiskolai tanulóifjúság erkölcsi tudattartalmának felmérésével és az erkölcsi nevelés kérdéseivel. Ehhez a munkához kapcsolódhat a szocialista erkölcsi nevelés kérdéseinek vizsgálata az egyetemi kollégiumokban. Hallgatónk 18—23 évesek, tehát a felnőtté válás utolsó szakaszába kerültek. Ez a tény még magába rejti azt a lehetőséget, hogy könnyebben alakíthatók, mint a felnőttek. Nevelési feladatainkat elsősorban pozitív oldalról valósíthatjuk meg. De nemegyszer felvetődnek felnőttnevelési problémák, amikor hallgatónkat helytelen világnézeti, erkölcsi nézeteiktől kell megszabadítani. Nevelési munkánkban azt is figyelembe kell venni, hogy hallgatónk, kikerülve az egyetemről, bekapcsolódnak az ifjúság nevelésébe, a szocialista ember kialakításának munkájába. A hallgatók nevelésének és a nevelői munkára való előkészítésének szempontja különösen fontos a testi erkölcsi tudattartalmuk vizsgálatát. Meg kell állapítanunk, hogy milyen életkori sajátosságokkal jellemezhetjük növendékeinket, de vizsgálat tárgyává kell tennünk az egyetemi kollégiumban töltött öt év személyiségalkító szerepét is. Az összegyűjtött anyag és annak elemzése elősegíthetné hallgatónk jobb megismerésén túl ennek a korosztálynak adekvátabb pszichológiáját, pedagógiáját.

A vizsgálat leírása

A vizsgálódást 1960 februárjában kezdtük meg, és megfigyelés, kísérlet, jegyzőkönyvi és explorációs metodikával végezzük.

A különböző adatgyűjtő munka köréből cikkünkben csak az idő felhasználásának kérdésével foglalkozunk. (Mivel tölti egyetemi-kollégiumi ifjúságunk az idejét?) Ezzel a kérdéssel kapcsolatban még nem vállalkozunk a munkaerkölcs részletes elemzésére. Egyelőre megelégszünk néhány objektív és egymáshoz viszonyítható időtartami adattal. Mire mennyi időt szánnak hallgatónk?

Az ELTE Eötvös József Kollégiumában (az általános kollégiumban) végeztünk felmerést. A vizsgálat előtt egy teljes hónapot szántunk (egyéni meggyőzés, tájékoztatás, felvilágosítás útján) a jegyzőkönyvi adatok helyességének és őszinteségének biztosítására. 1960 februárjában egy hétköznapot (kedd) vizsgáltunk 112 bölcsész férfi hallgatónál. Azért választottuk ezt az időszakot, mert a féléves vizsgák már befejeződtek, még elég messze volt a különböző dolgozatok beadásának ideje és a szokásos egyetemi hétköznapok életét éltek hallgatóink. A keddi napot azért tartottuk jónak, mert ez általános tanítási napnak volt tekinthető, nem lévén e napon mozgalmi délután vagy egyéb más rendkívüli elfoglaltság, ugyanakkor nem hét kezdő és hetet befejező nap.

Minden hallgató leírta, mit csinált kedden felkeléstől lefekvésig. A jegyzőkönyv elkészítéséhez egész napra kiterjedő időre beosztott figyelmeztető (ellenőrző) sémát adtunk a következő formában.

Röviden, de tartalmasan

A vizsgálat ideje: év hó nap.

..... éves

MIVEL TÖLTÖTTE A TEGNAPI NAPJÁT?

(..... év hó... nap)

6 - $\frac{1}{2}$ 7-ig:
 $\frac{1}{2}$ 7 -7-ig:
 stb.

Beszámolójukat a keddi napról szerdán este írták. A munka megkezdése előtt a következő figyelmeztetést kapták: „Nagyon megfontoltan töltsék ki az íveket. Csak azt írják le, amire biztosan emlékeznek. Ha valamelyik időszakra nem emlékeznek jól, tegyenek kérdőjelet. A jelölt időket összekapcsolhatják, illetve darabolhatják, pl.: 12 - $\frac{1}{4}$ 1-ig az Ápisz-ban egy csomag levélpapírt vásároltam. $\frac{1}{4}$ 1 - $\frac{3}{4}$ 1-ig ebédeltem, és közben barátommal a világirodalmi óráról mondtuk el véleményünket. $\frac{3}{4}$ 1 - $\frac{1}{2}$ 2-ig egy kislánnyal sétáltam és megbeszéltük, hogy melyik filmet nézzük meg csütörtökön. — Ne csak azt írják le, hogy hol voltak, hanem azt is, hogy mit csináltak, esetleg milyen problémájuk merült fel. Az igazat írják, nem kell szépíteni és nem kell fellengzősködni. Alaposan gondolják át a tegnapi napot és csak akkor írjanak, amikor felmerült a tegnapi nap. Az íveket, ha akarják, aláírhatják. Az ív jobb sarkába mindenki azt írja, hogy hány éves. Fogjanak munkához!” Az ívek kitöltése 1/2 órától 1 óráig terjedő időt vett igénybe.

A hallgatók nagyon komolyan végezték el feladatukat. Az előkészítés alapján tudtak arról, hogy életükkel kapcsolatos kérdéseket vizsgálunk, de a pontos feladatukat csak közvetlenül a jegyzőkönyvezés előtt ismerték meg.

Az elkészült 112 jegyzőkönyv közül csak 102 hallgató anyagát összesítettük, mert a többi (10) eset rendkívüli volt. (A jelzett időben betegen feküdt, utóvizgára készül, édesanyja látogatta meg, és több órát töltött vele stb.) A 112 hallgató korának megoszlása a következő volt: tizenkilenc éves 27, húsz éves 37, huszonegy éves 17, huszonkét éves 31 hallgató.

A vizsgálatból kapott átlag eredmények bemutatása.

Az anyag rendezésének szempontjait a jegyzőkönyvek adták. Ezeket a szempontokat jelzésekkel láttuk el, és ezeknek összesítésével történt a hallgatók eltöltött tevékenységének rögzítése percekben. A hallgatók tevékenységének ideje egy-egy oszlopba került először vertikális, majd horizontális feldolgozásban.

Az adatok összesítéséből a következő eredmények születtek:

Mivel töltik idejüket?	Hány pero?		Ez a nap ébrentöltött részének hány %-a?
	Összhallgatóknál	Egy hallgatónál	
I. Napkezdés	4 811	47	4,67
II. Közlekedés	9 470	93	9,19
III. Étkezés	7 863	77	7,63
IV. Kötött művelődés (előadás, szeminárium)	25 612	251	24,85
V. Tanulás	11 417	112	11,07
VI. Önként vállalt művelődés	4 936	48	4,79
VII. Szórakozás, pihenés	20 524	201	19,91
VIII. Társas élet	14 380	141	13,95
IX. Pénzkeresés	425	4	0,41
X. Alkotó tevékenység	1 380	14	1,34
XI. Nap befejezés	1 330	13	1,29
XII. Amiről nem tud beszámolni	590	6	0,57
XIII. Egyéb	330	3	0,33
Összesen:	103 068	1010	100,—

Az összesítésből kitűnik, hogy hallgatóink naponta átlagban 1010 percet, tehát mintegy 17 órát töltenek ébren, és átlagban 430 percet, tehát mintegy 7 órát alszanak.

Vizsgáljuk meg először a felvett főcímek tartalmát. Az I—XIII. jelzés alatt a hallgatók következő bejegyzései kerültek összefoglalásra:

I. Napkezdés :

1. Felkelés
2. Reggeli torna
3. Mosakodás
4. Borotválkozás
5. Öltözködés
6. Rendszinalás
7. Egyéb

II. Közlekedés :

1. Villamoson
2. Autóbuszon

3. Gyalog

- a) határozott céllal,
- b) séta jelleggel

III. Étkezés :

1. Reggeli
2. Tízórai
3. Ebéd
4. Uzsonna
5. Vacsora

IV. Kötött művelődés (tanulás):

1. Előadás
2. Szeminárium, gyakorlat

V. Tanulás :

1. Rövid távú (pl. szemináriumra készült)
2. Hosszú távú (pl. vizsga anyaggal foglalkozott)
3. Kötelező olvasmány

VI. Önként vállalt művelődés :

1. Olvasás (műveltséget adó, nem kötelező olvasmány, nem első-sorban szórakozás célzatú)
2. Nyelvtanulás (nem kötelező anyag)
3. Zene, ének
4. Kiállítás megtekintése
5. Művelődési anyag megbeszélése

VII. Szórakozás, pihenés :

Határozott céllal történő :

1. Olvasás
 - a) regényolvasás
 - b) folyóirat, újságolvasás
2. Színház
3. Mozi
4. Opera
5. Hangverseny
6. Rádió
7. Televízió
8. Sportjátékok
 - a) fizikai jellegű
 - b) szellemi jellegű
9. Szerencsejáték
10. Tánc
11. Kirándulás
12. Eszpresszóban
13. Kocsmában
14. Étteremben

Nem határozott céllal történő :

15. Szöszmötölés (helyhez kötött semmittevés)
16. Csellengés (helyváltoztatás közben semmittevés)
17. Töprengés, meditálás, szemlélődés
18. Pihenés (kényelmes elhelyezkedés)
19. Alvás (szundítás)
20. Ábrándozás

VIII. Társas élet :

1. KISZ munka
2. Klubélet
3. Vitatkozás (nem szakmai témák)
4. Beszélgetés (általános témák)
5. Egymás örömeinek, gondjainak megosztása
6. a) Udvarlás
b) Barátkozás
7. Levélírás
8. Látogatás
9. Viccelődés, ugratás

IX. Pénzkeresés :

1. Szakmához kötött
2. Szakmától távol álló

X. Alkotó tevékenység

1. Irodalmi
2. Képzőművészeti
3. Zenei
4. Szakmai

XI. Nap befejezés

1. Előkészület alváásra
2. Lefekvés

XII. „Nem tudja”

XIII. Egyéb

Tehát a jegyzőkönyvek rendkívül sokféle jelölését 66 alcímbe foglaltuk össze, és ezeket rendeztük I—XIII. főcím alatt.

Az összesítő táblázat rövid elemzése

Az összesítő táblázat adatainak elemzéséhez összehasonlító, viszonyító adatokra lenne szükségünk. Jó lenne tudni más intézmény (más munkahely) hasonló korú ifjúsága mivel tölti egy-egy hétköznapiját. Ilyen irányú adatgyűjtésünk — ellenőrző és kiegészítő vizsgálat — más egyetemen folyamatban van.

Egyelőre a kapott adatokat: a) egymáshoz viszonyítjuk, b) a helyesnek vélt elképzelésekkel vetjük össze, és c) a kapott adatokat a hallgatók véleményéhez is kell viszonyítanunk.

Az egymáshoz való viszonyítás két úton történhetik.

Először a különböző hallgatók időtöltését viszonyíthatjuk egymáshoz. Ezúttal csak jelezni akarjuk, hogy e tekintetben az összefoglaló, egyéni különbséget nem mutató átlagszámok mögött, nagy egyéni különbségeket találtunk az eredeti jegyzőkönyvek feldolgozása közben. Akad pl. olyan hallgató, aki az alkotó tevékenységre a kötött művelődésnél alig valamivel kevesebb időt szánt a megvizsgált napon és ugyanakkor egyeseknél ilyen időtöltés nem is szerepelt.

Ebben a beszámolóban a kollégiumi ifjúság egészére vonatkozó adatokat igyekszünk bemutatni. Éppen azért (másodszer) a táblázatban szereplő összesítő, átlagadatokat viszonyítjuk egymáshoz.

Az egyetemi ifjúságra vonatkozó általános érvényű norma rendszer nélkül is feltűnhet, pl. az alkotó tevékenységre fordított kevés idő (1,34%), soknak tűnhet a közlekedési rovat értéke (9,19%). A kiemelt két adat egymáshoz viszonyítva pedig elgondolkodtató, és feltétlenül további ok és motívum keresésre hívja fel a figyelmet. Kollégiumunknak egyetemtől való távolága nem ad okot ekkora időtöltésre, és vásárlás stb. sem jelent sok időt hallgatóinknál. Soknak tartjuk ezt az időtöltést, mert alig kevesebb, mint a tanulásra fordított idő (11,07%) és még egyszer annyi, mint az önként vállalt művelődés (4,79%).

A kötött művelődés a napnak egy negyedét veszi igénybe. Nem tűnik soknak (251 perc), ha a hasonló kornak szokásos munkaidejére gondolunk. Nem látszik így a számok tükrében túl nagyoknak ez az elfoglaltság akkor sem, ha a tanulásra szánt időt is hozzáadjuk ($251 + 112 = 363$ perc, azaz 35,92%), hiszen ez 6 órát jelent. Hasonló korú fiatalok munkaideje ezt általában meghaladja (8 óra).

Ezt a kötött időtöltést ugyanakkor soknak tarthatjuk, ha arra gondolunk, mennyi időt jelent pl. az önként vállalt művelődéssel (4,79%) szemben; annak majdnem nyolcszorosa. Az alkotó tevékenységnek (1,34%) pedig több mint huszonötöszerese a kötött művelődés, tanulás.

A táblázat azt is mutatja, hogy kötött művelődés, tanulás, önként vállalt művelődés, alkotó tevékenység együtt is a napnak csak 7 óráját teszi ki. ($251 + 112 + 48 + 14 = 425$ perc.) Ha ehhez hozzáadjuk a szórakozás rovatból a regény, folyóirat és újságolvasás átlagidejét, ez az idő akkor is csak 48 perccel lesz több, tehát 8 óránál még mindig kevesebb.

Véleményünk szerint a táblázatból az is kitűnik, hogy hallgatóink a tanuláson, művelődésen kívül levő idővel nem gazdálkodnak jól, vagy e tekintetben túl bőkezűek. Gondoljunk csak a napkezdésre szánt viszonylag hosszú időre (4,67%). Ez csaknem megegyezik az önként vállalt művelődés idejével (4,79%), és több mint háromszorosa az alkotó tevékenységre szánt időnek (1,34%).

Ugyancsak elgondolkodtató a szórakozásra szánt idő. Nem mondjuk egyelőre sem soknak, sem kevésnek, de hadd említsük meg, hogy ebben a 19,91%-os időtöltésben a mozilátogatás hússzor annyi időt vesz igénybe kollégiumi átlagban, mint a kiállítás, múzeumlátogatás.

Talán nem túlzás azt mondanunk, hogy kissé megdöbbentő képet mutat, ha a szórakozásból kiemeljük a nem határozott céllal történő szórakozásokat (szöszmötölés, csellengés, töprengés, pihengetés, szundítás, ábrándozás). A kollégiumi átlagban egy hallgatóra vonatkoztatva 77 percet jelent a megvizsgált időből. Ez alig fél órával kevesebb, mint a tanulásra szánt napi átlagidő, ill. ez a 77 perc napi negyed órával több, mint az önként vállalt művelődés és az alkotó tevékenységre szánt idő együttvéve.

Nem feltétlenül gazdaságosnak tűnő időtöltést talán jobban szemlélteti a következő táblázat.

Összefoglaló megnevezés	Ez a nap ébren töltött részének hány %-a?
A) Szükségletekkel kapcsolatos időtöltés (ide tartozik: I., II., III., IX., XI.)	23,19
B) Szakma körébe tartozó időtöltés (ide tartozik: IV., V., VI., X.)	42,05
C) Nem szakma körébe tartozó időtöltés (ide tartozik: VII., VIII.)	33,86
D) Általuk meghatározatlan időtöltés és egyéb (ide tartozik: XII., XIII.)	0,90

A táblázat adatai szerint tehát a nem szakma körébe tartozó időtöltés az ébrentöltött idő $\frac{1}{3}$ -a. A szükségletekkel kapcsolatos időtöltés a napnak csaknem $\frac{1}{4}$ -ét veszi igénybe. A szakma körébe tartozó időtöltés 42,05%-os. A táblázat eredményét így is megfogalmazhatjuk: az ébren töltött időnek csaknem 60%-a nem szakma körébe tartozó tevékenységgel telik el hallgatóinknál.

Az eddigi adatok indokolására, továbbá egyetemi-kollégiumi hallgatóink időtöltésének további illusztrálására közöljük a IV., V., VI., X és a VII., VIII. főcím alatt szereplő alcímek %-os felbontását is. (A % az ébrentöltött idő egy részét jelenti.)

B) Szakma körébe tartozó időtöltés		
<i>IV. Köött művelődés (tanulás)</i>		
1. Előadás	14,50%	
2. Szeminárium, gyakorlat	10,35%	
IV. összesen		24,85%
<i>V. Tanulás</i>		
1. Rövid távú (pl. szemináriumra készült)	7,14%	
2. Hosszú távú (pl. vizsga anyaggal foglalkozott)	1,66%	
3. Kötelező olvasmány	2,27%	
V. összesen		11,07%
<i>VI. Önként vállalt művelődés</i>		
1. Olvasás (műveltséget adó, nem kötelező olvasmány, nem elsősorban szórakozás célzatú)	2,45%	
2. Nyelvtanulás (nem a kötelező anyag)	1,66%	
3. Zene, ének	0,53%	
4. Kiállítás megtekintése	0,05%	
5. Művelődési anyag megbeszélése	0,10%	
VI. összesen		4,79%
<i>X. Alkotó tevékenység</i>		
1. Irodalmi	0,72%	
2. Képzőművészeti	0,02%	
3. Zenei	0,40%	
4. Szakmai	0,20%	
X. összesen		1,34%
A szakma körébe tartozó időtöltés összesen		42,05%

C) Nem szakma körébe tartozó időtöltés

VII. Szórakozás, pihenés

Határozott céllal történő:

1. Olvasás	
a) regényolvasás	3,45%
b) folyóirat, újságolvasás	1,31%
2. Színház	0,77%
3. Mozi	1,10%
4. Opera	—
5. Hangverseny	0,40%
6. Rádió	0,94%
7. Televízió	0,98%
8. Sportjátékok	
a) fizikai jellegű	0,98%
b) szellemi jellegű	0,97%
9. Szerencsejáték	0,13%
10. Tánc	0,02%
11. Kirándulás	0,10%
12. Eszpresszóban	0,52%
13. Kocsmában	0,33%
14. Étteremben	0,22%

Határozott céllal történő összesen 12,22%

Nem határozott céllal történő:

15. Szösmötölés (helyhez kötött semmittevés)	1,17%
16. Csellengés (helyváltoztatás közben semmittevés)	2,55%
17. Töprengés, meditálás, szemlélődés	1,78%
18. Pihenés (kényelmes elhelyezkedés)	0,82%
19. Alvás (szundítás)	0,52%
20. Ábrándozás	0,85%

Nem határozott céllal történő összesen 7,69%

VII. összesen

19,91%

VIII. Társas élet

1. KISZ munka	1,05%
2. Klubélet	0,33%
3. Vitatkozás (nem szakmai témák)	0,95%
4. Beszélgetés (általános témák)	7,41%
5. Egymás örömeinek, gondjainak megosztása	0,24%
6. a) udvarlás	1,90%
b) barátkozás	0,47%
7. Levélírás	0,54%
8. Látogatás	0,58%
9. Viccelődés, ugratás	0,48%

VIII. összesen

13,95%

Nem szakma körébe tartozó időtöltés összesen

33,86%

Az időnek százalékosan történő részletezésével az egész kollégiummal (nem személyekkel) kapcsolatban kívántunk bemutatni munkaerkölcsre utaló adatokat. További értelmezésre, az adatoknak a hallgatók véleményéhez való viszonyítására, a következtetések levonására az összehasonlító anyag birtokában visszatérünk.

Бела Раднаи и Габор Тот:

ЧЕМ ПРОВОДИТ ВРЕМЯ УНИВЕРСИТЕТСКАЯ МОЛОДЕЖЬ, ЖИВУЩАЯ
В СТУДЕНЧЕСКИХ ОБЩЕЖИТИЯХ?

Опираясь на тщательно подготовленное анкетами спрашивание, авторы установили распределение времени живущих в общежитиях студентов университета, главным образом, будущих преподавателей. Исследования проводились с целью приобретения данных относительно трудовой морали студентов. В опубликованном отчете — представляющем собой первую часть работы — устанавливается лишь тот факт, что у студентов суточное распределение времени неэкономно.

Béla Radnai and Gábor Tóth:

HOW DOES THE HUNGARIAN YOUTH
OF UNIVERSITIES SPEND THEIR TIME IN COLLEGES?

The authors established the daily occupation of university students living in colleges — mainly of teachers in training — relying upon the evidence of carefully prepared questionnaires. The study was conducted to collect data in relation to the attitude to work of the students. The report which constitutes the first part of the study only proves that the spacing out of work of students is rather uneconomical.